

Asia C-364/19

**Tiivistelmä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohtaan
perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä**

Jättämispäivä:

7.5.2019

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Tribunalul Galați (Romania)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

27.2.2019

Kantajat, jotka ovat käsiteltävässä asiassa valittajina:

XU

YV

ZW

AU

BZ

CA

DB

EC

Vastaajat, jotka ovat käsiteltävässä asiassa valittajina:

S.C. Credit Europe Ipotecar IFN S.A.

Credit Europe Bank NV

Pääasian oikeudenkäynnin kohde

Valitukset, joita ovat tehneet kantajat, jotka ovat nyt käsiteltävässä asiassa valittajina, eli XU, YV, ZW, AU, BZ, CA, DB ja EC sekä vastaajat, jotka ovat nyt käsiteltävässä asiassa niin ikään valittajina, eli S.C. Credit Europe Ipotecar IFN S.A. ja Credit Europe Bank NV, Judecătoria Galațin (Galațin ensimmäisen asteen

tuomioistuin, Romania) tuomiosta, jolla hyväksyttiin osittain kantajien kanne, jossa vaadittiin toteamaan tietyt vastaajan eli S.C. Credit Europe Ipotecar IFN S.A:n kanssa tehdyn lainasopimuksen ehdot kohtuuttomiksi.

Ennakkoratkaisupyyntö

Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 1 artiklan 2 kohdan ja 4 artiklan 2 kohdan tulkintaa.

Ennakkoratkaisukysymykset

1) Onko direktiivin 93/13/ETY 1 artiklan 2 kohtaa ja 4 artiklan 2 kohtaa, siten kuin niitä on tulkittu tuomiossa C-186/16, *Andriciuc ym.*, tulkittava siten, että kun kyseessä on valuuttakurssiriskiä koskeva, kansallista lakia heijastava sopimusehto, kansallinen tuomioistuin on velvollinen tutkimaan ensin direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun kiellon merkityksellisyyden asian kannalta, vai onko sen tutkittava, onko elinkeinonharjoittaja noudattanut direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa säädettyä tiedonantovelvoitetta, ilman että sen pitäisi ensin arvioida asiaa saman direktiivin 1 artiklan 2 kohdan säännösten perusteella?

2) Onko direktiivin 93/13/ETY 1 artiklan 2 kohtaa ja 4 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että jos elinkeinonharjoittaja ei ole noudattanut velvoitetta antaa tiedot kuluttajalle ennen lainasopimuksen tekemistä, se voi vedota direktiivin 1 artiklan 2 kohdan säännöksiin ja vaatia, että valuuttakurssiriskiä koskeva, kansallista lakia heijastava sopimusehto jätetään kohtuuttomuutta koskevan arvioinnin ulkopuolelle?

Unionin oikeussäännöt ja oikeuskäytäntö, joihin viitataan

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 1 artiklan 2 kohta ja 4 artiklan 2 kohta

Euroopan unionin tuomioistuimen tuomio *RWE Vertrieb* (C-92/11, 25 kohta); tuomio *Kušionová* (C-34/13, 76–78 kohta); tuomio *Barclays Bank SA* (C-280/13); tuomio *Lupean ja Lupean* (C-119/17); tuomio *OTP Bank ja OTP Faktoring* (C-51/17) sekä tuomio *Andriciuc ym.* (C-186/16, 27–31 kohta)

Kansalliset oikeussäännöt, joihin viitataan

Vuoden 1964 siviilikoodeksin (*Codul civil* (1864)) 1578 §:ssä, siinä muodossa kuin se oli voimassa lainasopimuksen tekohetkellä – 8.11.2007 – säädettiin, että ”– Rahamääräiseen lainaan perustuva velvoite koskee aina samaa sopimuksessa mainittua määrää. Jos valuutan arvo nousee tai laskee ennen maksun määrääjän päättymistä, velallinen on velvollinen maksamaan lainaksi saadun summan

takaisin vain valuuttamääräisenä maksuhetkellä voimassa olevan laillisen kurssin mukaisesti”.

Lyhyt kuvaus tosiseikoista ja pääasian oikeudenkäynnistä

- 1 Vastaaja Credit Europe Bank Ipotecar IFN SA Bucarest antoi 8.11.2007 tehdyllä laina- ja takaussopimuksella kantajille, jotka ovat nyt käsiteltävässä asiassa valittajina, eli XU:lle, YV:lle, ZW:lle ja AU:lle sekä NL:lle asunnon ostamista varten 30 vuodeksi kiinnelainan, jonka arvo oli Sveitsin frangeina (CHF) 124 700. NL menehtyi 6.4.2014, ja häneltä jäivät perilliset ZW (leski), BZ, CA, DB ja EC (lapset).
- 2 Lainan takaisinmaksusuunnitelman mukaan kuukausierä oli ajanjakson 3.12.2007–2.5.2008 aikana 0 CHF, ajanjakson 2.6.2008–1.11.2011 aikana välillä 436,45–498,80 CHF ja ajanjakson 2.11.2011–2.11.2037 aikana 680,63–683,50 CHF.
- 3 Vastaaja Credit Europe Ipotecar IFN SA luovutti 31.3.2009 lainasopimuksen mukaisen saatavan vastaajalle Credit Europe Bank NV Amsterdam.
- 4 Sekä alkuperäisessä sopimuksessa että 3.10.2011 päivätyssä lisäasiakirjassa, joka koski lainan uudelleenjärjestelyä, määrättiin, että mahdollisista valuuttakurssieroista vastaisivat lainanottajat.
- 5 Lainan arvo, joka oli sopimuksentekohetkellä 124 700 CHF, vastasi määrältään 256 221,09 Romanian leitä (RON). Kun asia saatettiin 16.3.2015 Judecătoria Galaşin (Galaşin ensimmäisen asteen tuomioistuin) käsiteltäväksi, lainan arvo oli 522 991,80 RON, mikä oli seurausta siitä, että Sveitsin frangin vaihtokurssi oli noussut 204,12 prosenttia.
- 6 Kantajat XU, YV, ZW, AU, BZ, CA, DB ja EC nostivat 16.3.2015 Judecătoria Galaşissa (Galaşin ensimmäisen asteen tuomioistuin) vastaajaa Credit Europe Ipotecar IFN SA:ta vastaan 8.10.2015 muutetun kanteen, jossa vaadittiin tuomioistuinta antamaan tuomio, jossa todettaisiin muun muassa kohtuuttomaksi ja sillä perusteella pätemättömäksi sopimusehto jonka mukaan valuuttakurssiriskin kantaisivat kantajat, minkä perustella he vaativat, että Sveitsin frangin ja Romanian lein välinen vaihtokurssi määritettäisiin sopimuksentekohetken arvon mukaisesti ja liikaa maksetut summat palautettaisiin.
- 7 Kantajat väittivät, että vastaaja ei ollut kertonut heille riskistä, joka liittyi Sveitsin frangin arvonnousuun, mikä oli pankin ennakoitavissa sen rahoitusalan kokemuksen perusteella, ja että tämä laiminlyönti tarkoittaa neuvontavelvoitteen laiminlyöntiä, joten heillä on ollut sopimukseen sitoutuessaan vääristynyt ja epärealistinen kuva oikeuksista ja velvoitteista, joihin he ovat sitoutuneet. He vetosivat siihen, että laina-asioista vastaava toimihenkilö (vastaajan työntekijä) oli saanut heidät ottamaan lainan Sveitsin frangin määräisenä sillä perusteella, että se oli edullisin pankkimarkkinoilla eikä siihen liittynyt riskejä, koska Sveitsin frangi

oli vakain valuutta valuuttamarkkinoilla. Lisäksi he väittivät pyytäneensä laina-asioista vastaavaa toimihenkilöä laskemaan lainaksi otetun määrän kansallisessa valuutassa (RON) ja euromääräisenä, mutta tämä oli ilmoittanut heille, että kyseeseen tulee vain laina Sveitsin frangeina. Koska kantajat eivät työskennelleet pankkialalla eikä heillä ollut tarvittavia tietoja valuuttamarkkinoista, he katsoivat olevansa vakuuttuneita asiasta ja kykenevänsä tekemään tällaisen sopimuksen, ja toimihenkilö oli selittänyt heille, että tämä oli hänen alansa ja että heidän pitäisi luottaa häneen ja pankkiin.

- 8 Kantajat vaativat lisäksi valuuttakurssiin ja korkojen laskemista koskeviin yksityiskohtaisiin sääntöihin liittyvien ehtojen toteamista kohtuuttomiksi.
- 9 Vastaajat Credit Europe Ipotecar IFN SA ja Credit Europe Bank NV ovat esittäneet, että kohtuuttomuuden toteamista koskevaa vaatimusta ei voida ottaa tutkittavaksi ja että näin ollen vaatimus, jonka mukaan valuuttakurssia koskevaan vastuuseen liittyvä ehto on todettava pätemättömäksi ja Sveitsin frangin ja Romanian lein välinen vaihtokurssi pitäisi määrittää sopimuksentekopäivän arvoon, on jätettävä tutkimatta, koska Romanian lainsäädännössä ei säädetä sellaisesta mahdollisuudesta, että tuomioistuin voisi täydentää sopimusta lisäehdolla, eikä direktiivi 93/13/EY ole sovellettavissa. Ne katsovat tässä yhteydessä, että kyseessä ei ole väitetty sopimussuhteen epätasapaino, koska rahan nimellisarvoa koskevan säännön on vahvistanut kansallinen lainsäätäjät (siviilikoodeksin 1578 §) eikä luottolaitos. Lisäksi yleistä valuuttakurssiriskiä koskevat tiedot ovat kenen tahansa keskiwertokuluttajan ymmärrettävissä. Ne ovat lisäksi selittäneet, että elinkeinonharjoittajalla ei ole mitään sopimusperusteista tai lakisääteistä velvoitetta antaa tietoja valuuttakurssiriskin olemassaolosta eli valuutan arvon noususta tai laskusta ja että näin ollen ei voida katsoa rahalaitoksen toimineen vilpillisessä mielessä, koska se ei voinut varmuudella tietää Sveitsin frangin kehitystä. Rahalaitosten väitetystä menettelystä, jota kantajat pitivät tuottamuksellisenä, ei ollut määrätty mitään seuraamusta sääädöksissä, jotka olivat voimassa luoton myöntämispäivänä, eikä myöskään tällä hetkellä voimassa olevissa sääädöksissä.
- 10 Judecătoria Galați (Galațiin ensimmäisen asteen tuomioistuin) hyväksyi 30.1.2018 antamallaan tuomiolla kanteen osittain, mutta hylkäsi perusteettomana muun muassa vaatimuksen, joka koski valuuttakurssiriskiä koskevan vastuun antamista kantajille koskevan sopimusehdon toteamista kohtuuttomaksi ja siten pätemättömäksi.
- 11 Kyseinen tuomioistuin tutki ensinnäkin perusteluissaan valuuttakurssiriskin, joka on määritelty Romanian kansallisen keskuspankin määräyksessä (Norma Băncii Naționale a României) nro 17/2003 tappion tai odotettujen tuottojen saamatta jäämisen riskiksi, joka johtuu valuuttakurssin vaihteluista. Koska sopimuksessa määrättiin, että kantajat vastaisivat valuuttakurssiriskistä, tuomioistuin totesi, että kannekirjelmästä ilmeni, että he olivat tehneet Sveitsin frangin määräisen sopimuksen, koska se oli heidän kannaltaan edullisin, vaikka he olisivat voineet vapaasti valita pankkimarkkinoilta lainan, joka olisi ollut Romanian lein tai jonkin

muun kuin Sveitsin frangin määräinen. Vaikka kantajat ovat väittäneet, että heille oli asetettu väitetty valuuttakurssiriskiä koskeva ehto ilman, että he olisivat voineet vaikuttaa sen luonteeseen, Judecătoria Galați (Galațin ensimmäisen asteen tuomioistuin) katsoi, että se, että he ovat tehneet lainasopimuksen 30 vuodeksi ulkomaan valuutan määräisenä, tarkoittaa sitä, että he ovat ottaneet tämän valuutan vaihteluihin liittyvän riskin. Lisäksi tuomioistuin katsoi, että sopimusehdoilla, joilla on otettu käyttöön lainanottajan velvoite maksaa luottoerät takaisin Sveitsin frangeina, ei luoda merkittävää sopimuspuolten välisten oikeuksien ja velvoitteiden epätasapainoa, koska niitä ei ole vahvistettu yksinomaan luottolaitoksen hyväksi, ja että rahalaitoksen ei voida väittää toimineen vilpillisessä mielessä, koska ei ole ilmennyt, että se olisi määrännyt kantajat tekemään sopimuksen nimenomaan tästä rahoitustuotteesta.

- 12 Ensimmäisen asteen tuomioistuin katsoi toiseksi taloudellisen toimijan velvoitteesta antaa täydelliset, oikeat ja täsmälliset tiedot, mikä merkitsee myös velvoitetta laatia sopimusehdot selvään ja yksiselitteiseen muotoon, jotta niiden ymmärtäminen ei vaadi erityisosaamista, että tavasta, jolla valuuttariskiinkin liittyvät sopimusehdot on laadittu, ilmenee, että vastaajat olivat selittäneet sopimuksen tekohetkellä, että luotto maksettaisiin takaisin Sveitsin frangeina. Siitä, että lainanantaja on elinkeinonharjoittaja, ei voida päätellä, että se olisi ollut tietoinen Sveitsin frangin valuuttakurssin kehityksestä tai olisi ennakoanut sen. Tuomioistuin siteeraa lisäksi unionin tuomioistuimen 4.3.2004 antamaa tuomiota Cofinoga (C-264/02), joka koskee markkinoiden asianmukaisen toiminnan olosuhteiden asettamia rajoja. Luottolaitos ei siis ole velvollinen antamaan rahoitusneuvontaa luonnollisille henkilöille vaan ainoastaan esittämään luottotarjouksensa. Ensimmäisen asteen tuomioistuin toteaa lopuksi, että kantajille oli annettu tieto esitetystä tarjouksesta, jota he itse pitivät edullisena.
- 13 Sekä kantajat että vastaajat valittivat ensimmäisen oikeusasteen tuomiosta, ensin mainitut 7.3.2018 ja jälkimmäiset 15.3.2018.
- 14 Valituksen tehneet kantajat vaativat ensimmäisessä asteessa annetun tuomion muuttamista siten, että valuuttakurssiriskiinkin liittyvät sopimusehdot todetaan kohtuuttomiksi, valuuttakurssi määritellään sopimuksen tekohetken ajankohdan arvoon ja palautetaan summat, jotka vastaavat sopimuksen tekohetken vaihtokurssin ja kunkin erän maksuajankohdan vaihtokurssin välistä erotusta.
- 15 Valituksen tehneet vastaajat toistavat ensimmäisessä asteessa esittämänsä puolustavat lausumat ja väittävät, että valuuttakurssiriski kuuluu implisiittisesti kuluttajalle etenkin siitä syystä, että riski ei ollut elinkeinonharjoittajan ennakoitavissa, koska siihen vaikuttavat sen vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelle jäävät ulkoiset tekijät. Lisäksi tiedot on annettu oikein, eikä kyseessä ole merkittävä epätasapaino. Ne ovat vedonneet uudelleen rahan nimellisarvon periaatteeseen ja siihen, että tuomioistuin on arvioinut, että kyseinen sopimusehto ei ole kohtuuton.

Tiivistelmä ennakkoratkaisupyyntöön perusteista

- 16 Ennakkoratkaisumenettelyn on pannut viran puolesta vireille Tribunalul Galați (Galațin alioikeus).
- 17 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin siteeraa unionin tuomioistuimen tuomion RWE Vertrieb (C-92/11) 25 kohtaa, tuomion Corte Kušionová (C-34/13) 76 ja 78 kohtaa sekä tuomion Andriciuc ym. (C-186/16) 27–31 kohtaa, joissa mainitaan, että ehdot, jotka heijastavat pakottavia lain tai asetuksen säännöksiä, jäävät direktiivin 93/13 soveltamisalan ulkopuolelle sen 1 artiklan 2 kohdan nojalla.
- 18 Tribunalul Galați (Galațin alioikeus) pyytää ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellä vahvistamaan, onko ensimmäisen asteen tuomioistuimen tutkittava ensin se, onko elinkeinonharjoittaja noudattanut velvoitetta antaa ennakkotietoja kuluttajalle, vai se, onko lainasopimuksessa sopimusehto, jonka kohtuuttomuus jää arvioinnin ulkopuolelle.
- 19 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin huomauttaa tässä yhteydessä, että sen jälkeen kun unionin tuomioistuin antoi ratkaisun tuomiolla Andriciuc ym. (C-186/16), suurimmassa osassa kansallista oikeuskäytäntöä on todettu, että ajankohtana, jona vedotaan joidenkin valuuttakurssiriskiä koskevien sopimusehtojen kohtuuttomuuteen, tuomioistuimen on ensin arvioitava, heijastavatko riidanalaiset säännökset vain kansallisen oikeuden säännöstä (siviilikoodeksissa vahvistettu rahan nimellisarvon periaate) ja onko sopimusehdon jättäminen kohtuuttomuuden arvioinnin ulkopuolelle direktiivin 93/13/EY 1 artiklan 2 kohdan nojalla merkityksellistä. Käytännössä tuomioistuimet eivät ole asettaneet etusijalle elinkeinonharjoittajien sopimusehtojen edeltävän käyttäytymisen arviointia siitä näkökulmasta, ovatko ne täyttäneet veloitteensa antaa ennakkotiedot kuluttajalle, mikä edeltää luottosopimuksen tekemistä, vaan tämän arvioinnin ulkopuolelle jättämisen merkityksellisyyden.
- 20 Tribunalul Galați (Galațin alioikeus) pyytää toisella ennakkoratkaisukysymyksellään unionin tuomioistuimen tulkintaa siltä varalta, että tuomioistuin pitää ensisijaisena sitä, että elinkeinonharjoittaja on noudattanut ennakkotietojen antamista koskevaa velvoitetta, ja toteaa, että tämä ei ole toiminut lain vaatimusten mukaisesti eikä ole ilmoittanut kuluttajalle sopimusehtojen sisällöstä selkeällä ja ymmärrettävällä tavalla, jotta tällä olisi ennen sopimusten tekemistä riittävät tiedot, joiden perusteella hän voi tehdä järkevän päätöksen kaikista seikoista tietoisena. Tässä tapauksessa tulee esiin kysymys siitä, voiko elinkeinonharjoittaja, joka ei ole noudattanut lojaliteettiperiaatetta sopimusta tehtäessä, vedota direktiivin 93/13/EY 1 artiklan 2 kohdan säännöksiin ja vaatia, että tuomioistuin ei tutki kansallisen lain säännöstä heijastavan valuuttakurssiriskiä koskevan sopimusehdon kohtuuttomuutta.